

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 7883/2021
30.11.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Иване Рађеновић, чланова већа, у правној ствари тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Виктор Јухас Ђурић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Суботици, ради накнаде нематеријалне штете, одлучујући о ревизијама тужиоца и тужене изјављеним против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1981/21 од 02.09.2021. године, у седници одржаној 30.11.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против става другог изреке пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1981/21 од 02.09.2021. године.

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија тужене изјављена против става првог изреке пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1981/21 од 02.09.2021. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Суботици П 22/21 од 10.06.2021. године, ставовима првим и другим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и тужена је обавезана да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете исплати 3.164.000,00 динара, са законском затезном каматом од пресуђења до коначне исплате, од чега 1.664.000,00 динара на име нематеријалне штете услед неоснованог лишења слободe тужиоца, а 1.500.000,00 динара на име накнаде штете због неоснованог осуђивања правноснажном пресудом. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца преко досуђених 3.164.000,00 динара до тражених 18.440.000,00 динара, са припадајућом каматом. Ставом четвртим изреке, тужена је обавезана да тужиоцу надокнади трошкове парничног поступка од 145.564,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 1981/21 од 02.09.2021. године, ставом првим изреке, делимично је преиначена првостепена пресуда у одбијајућем делу, тако што је тужена обавезана да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете поред досуђених 3.164.000,00 динара исплати још 1.836.000,00 динара (укупно 5.000.000,00 динара), са законском затезном каматом од 10.06.2021. године до исплате, као и да му накнади трошкове поступка од 200.064,00 динара (уместо 145.564,00 динара). Ставом другим изреке, одбијене су жалбе тужиоца и тужене и првостепена пресуда је потврђена у преосталом побијаном, а непреиначеном делу. Ставом трећим изреке, тужена је обавезана да тужиоцу накнади трошкове жалбеног поступка од 33.000,00 динара. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац и тужена су изјавили ревизије, због погрешне примене материјалног права, тужилац побијајући је у ставу другом изреке, а тужена побијајући је у ставу првом изреке.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку, применом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11... 18/20), па је оценио да ревизија тужиоца није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ревизијом се не указује на друге повреде поступка, због којих се применом члана 407. став 1. ЗПП, ревизија може изјавити.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је, на основу решења Округног суда у Суботици од 12.06.2008. године, био у притвору који се рачунао од 12.05.2008. године, у поступку који се водио поводом оптужбе да је извршио једно кривично дело разбојништва и два кривична дела тешке крађе. Пресудом Округног суда у Суботици од 30.03.2009. године оглашен је кривим да је извршио наведена кривична дела и осуђен је на казну затвора у трајању од 5 година и 6 месеци. Пресуда је потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду од 09.03.2010. године. Решавајући по захтеву за заштиту законитости, Врховни касациони суд је пресудом укинуо обе пресуде и предмет вратио на поновно суђење. У поновљеном поступку Виши суд у Суботици је пресудом К 22/19 од 04.06.2019. године ослободио овде тужиоца од оптужбе за кривично дело разбојништва и одбио оптужбу за два кривична дела тешке крађе. Пресуда је потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду Кж1 670/19 од 24.09.2019. године. Тужилац је био лишен слободе у периоду од 12.05.2008. године до 31.11.2012. године. У затвору је провео укупно 1.664 дана. У време покретања поступка тужилац је био у ванбрачној заједници и отац једног малолетног детета. Лишење слободе је за тужиоца била тешка стресогена ситуација у дужем временском периоду. Трпео је душевне болове због неоснованог лишења слободе током боравка у затворској установи, због амбијента исте, ограниченог контактирања са ванбрачном супругом, дететом, родитељима, сестрама и братом,

због оскудног јеловника, ограничене могућности одржавања личне хигијене, због понашања других особа лишених слободе и командира установе. Након укидања осуђујуће пресуде, није поништен њен упис у Казнену евиденцију све до 26.04.2021. године, а законска рехабилитација за другу осуђујућу пресуду (пресуда Основног суда у Бачкој Тополи којом је осуђен за кривично дело тешка крађа) није могла наступити због егзистирања осуде по укинутој пресуди Окружног суда у Суботици. Због наведеног, према мишљењу тужиоца, често је био изложен позивима од стране полиције и претресању стана.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужилац био неосновано осуђиван и неосновано лишен слободе, да је у затвору провео укупно 1.664 дана у периоду од 12.05.2008. године до 31.11.2021. године, да је по ванредном правном средству основ за његову осуду отпао и накнадно је ослобођен, односно оптужба према њему је одбијена, због чега је делимично усвојио тужбени захтев и тужену обавезао да му на име накнаде нематеријалне штете исплати износе од укупно 3.164.000,00 динара, док је у преосталом делу одбио тужбени захтев преко досуђеног, до траженог износа од 18.440.000,00 динара.

Побијаном одлуком другостепени суд је делимично преиначио првостепену пресуду тако што је обавезао тужену да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете исплати још 1.836.000,00 динара (укупно 5.000.000,00 динара), са припадајућом законском затезном каматом. Оценивши да тужилац има право на накнаду нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, као и по основу неосноване осуде, уз закључак да тужиоцу припада јединствена накнада штете по оба основа, будући да се последице по душевно стање тужиоца које су изазвали неосновано лишење слободе и неоснована осуда не могу разлучити, с обзиром на то да су околности које су довеле до душевних болова код тужиоца по овим основима идентичне. У преосталом делу првостепена пресуда је потврђена.

По оцени Врховног касационог суда, нижестепени судови су правилно закључили да је тужена одговорна за штету коју је тужилац претрпео, на основу члана 556. став 1 и 560. став 1. тачка 1. Законика о кривичном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 70/01, 68/02 и „Службени гласник РС“, бр. 58/04... 76/10), који је био на снази у време када је тужилац боравио у притвору и на издржавању казне затвора, као и применом члана 584. и 585. сада важећег Законика о кривичном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 35/19).

По оцени Врховног касационог суда, утврђено чињенично стање оправдава досуђивање правичне новчане накнаде за тражени вид нематеријалне штете по оба основа у досуђеној висини накнаде од укупно 5.000.000,00 динара, применом члана 200. ЗОО. Наиме, оценом свих штетних последица проистеклих из неосноване осуде и неоснованог лишења слободе, као и свих околности конкретног случаја, које су од утицаја на одмеравање висине правичне накнаде, и то: природа и тежина кривичних дела која су тужиоцу стављена на терет, време проведено у затвору (1.664 дана), његове личне и породичне прилике, последице лишења слободе на

здравствено стање, однос околине према њему после притварања, као и да је трпео душевне болове изазване лишењем слободе и због вођења кривичног поступка који се завршио ослобађајућом пресудом, Врховни касациони суд налази, применом члана 224. ЗПП, да је правилно побијаном одлуком тужиоцу досуђена правична новчана накнада за овај вид нематеријалне штете у висини од још 1.836.000,00 динара (укупно 5.000.000,00 динара). Стога су неосновани наводи ревизије тужиоца којима се позива на друге одлуке у односу на лица која потражују и остварују судску заштиту права на накнаду штете због неоснованог притвора досудом већих износа, управо из разлога што се не ради о лицима у истој чињенично-правној ситуацији. Имајући у виду природу и друштвену сврху права на накнаду нематеријалне штете, као облик отклањања штетних последица, која се састоји у исплати суме новца као сатисфакцији за претрпљену нематеријалну штету да би се код оштећеног успоставила психичка и емотивна равнотежа која је постојала пре штетног догађаја, у мери у којој је то могуће. Досуђивање у већем износу не би одговарало значају повређеног добра и циљу коме накнада служи у смислу члана 200. став 2. ЗОО, због чега је, супротно наводима ревизије тужиоца, његов тужбени захтев преко досуђеног износа неоснован.

По оцени Врховног касационог суда правилан је закључак другостепеног суда да душевни болови због неосноване осуде и неоснованог лишења слободе представљају јединствени вид штете који обухвата све штетне последице везане за личност оштећеног проистекле из неоправдане осуде, односно неоснованог лишења слободе. Сходно томе, за ту штету досуђује се јединствени износ накнаде, при чијем се одмеравању узимају у обзир све околности конкретног случаја, а пре свега углед који је оштећени раније уживао у својој средини, породични и друштвени статус, однос средине према њему после лишења слободе, тежину и природу кривичног дела који су му стављени на терет, време трајања и услови лишења слободе, могућност запослења и све друге околности које су утицале на природу, тежину и трајање душевних болова и патњи. Зато нису основани ревизијски наводи тужиоца да је побијаном пресудом погрешно примењено материјално право досуђивањем једне накнаде за два одвојена вида нематеријалне штете.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је на основу члана члана 414. став 1. ЗПП одлучио као у ставу првом изреке.

Испитујући дозвољеност изјављене ревизије на основу члана 410. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да ревизија тужене није дозвољена.

Одредбом члана 85. ЗПП прописано је да странку мора да заступа адвокат у поступку по ванредном правном леку, изузев ако је сама адвокат (став 6), заступање Републике Србије и њених органа, јединица територијалне аутономије и локалне самоуправе уређује се посебним прописима (став 7).

Посебан пропис у смислу цитиране одредбе члана је Закон о правобранилаштву („Службени гласник РС“, број 55/14). Према одредбама тог

закона, заштиту имовинских права и интереса Републике Србије обавља Државно правобранилаштво (члан 2. став 2). Када је прописано да је у одређеном поступку или за предузимање само одређене радње у поступку обавезно заступање од стране адвоката, Државно правобранилаштво је овлашћено за заступање под истим условима као и адвокат (члан 11. став 4). Државни правобранилац и заменик државног правобраниоца који обављају функцију Државног правобранилаштва (члан 6) могу поверити лицу запосленом у субјекту из члана 11. став 2. наведеног закона да предузме одређену радњу у поступку пред судом, органом управе или другим надлежним органом, с тим да лице којем се поверава заступање мора бити дипломирани правник са положеним правосудним испитом (члан 29. став 1. и 2).

Из изложеног следи да само адвокат може изјавити ревизију и да овлашћење за њено подношење може пренети само на другог адвоката, не и на лице запослено у правном лицу чији је пуномоћник. С обзиром на то да је у поступку по ревизији Државно правобранилаштво овлашћено да заступа Републику Србију под истим условима као и адвокат, овлашћење за изјављивање ревизије не може се пренети на лице - дипломираног правника са положеним правосудним испитом, запосленог у неком од субјеката из члана 11. став 2. Закона о државном правобранилаштву. Следом наведеног, ревизију могу изјавити само државни правобранилац и заменик државног правобраниоца који врше функцију Државног правобранилаштва (члан 6).

У конкретном случају, ревизију је изјавио дипломирани правник (правобранилачки помоћник) запослен у Државном правобранилаштву, Одељење у Суботици, на основу овлашћења заменика државног правобраниоца.

Како је ревизију у име тужене изјавило неовлашћено лице, таква ревизија је недозвољена, па је Врховни касациони суд је на основу члана 413. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа-судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић